

Vleze - Vogelzangbeek:

Réunion points noirs et inondations - vergadering zwarte punten en overstromingen

CCN Vogelenzang CBN, 5 december 2016

Aanwezigen-présents:

- Jos Dammans, Hendrik Vanstechelman (provincie Vlaams-Brabant – dienst Waterlopen)
- Renaud Bocquet, Michaël Antoine (Bruxelles Environnement/Leefmilieu Brussel – Water/Eau),
- Bart Van Campenhout, Ellen Devuyt (Vivaqua)
- Johnny Marchal (Gemeente Sint-Pieters-Leeuw – dienst Openbare Werken)
- Bart Keymolen (Gemeente Sint-Pieters-Leeuw – schepen Openbare Werken/Landbouw)
- Marie-Hélène Steurs (Commune d’Anderlecht – agenda 21)
- Henri Vander Elst (Natuurpunt Leeuwse Natuurvrienden)
- Peter Vanbellinghen (CCN Vogelzang CBN)
- David Kuborn (Coordination Senne-Coördinatie Zenne)
- Cleo De Wolf (Grenzeloze Schelde-Escaut sans Frontières)

Verontschuldigd-Excusés:

- Françoise Huwaert (Commune d’Anderlecht – Espaces Verts)
- Christophe Bourgeois (Commune d’Anderlecht – Agenda 21)
- Luc Vander Elst (Vlaamse Landmaatschappij)
- Gunter Vandenbroeck en Tom De Bie (Bekkensecretariaat Dijle-Zenne). Tom De Bie heeft zijn bemerkingsen vooraf gestuurd, dit werd uitgedeeld aan het begin van de vergadering
- Ben Van Hooreek (Gemeente Sint Pieters Leeuw), vertegenwoordigd door Johnny Marchal

Opening van de vergadering door Coordination Senne – Coördinatie Zenne.

David Kuborn bedankt de deelnemers voor hun aanwezigheid en herhaalt het opzet van deze bijeenkomst en zijn historiek.

2013: burgers zien de groene vervuilde beek ‘Halloweenbeek’ en willen aan de alarmbel trekken, maar weten niet bij welke instantie ze terecht kunnen. De Vogelenzangbeek stroomt, net zoals veel andere beken, zowel door het Vlaams als het Brussels gewest.

Een eerste vergadering wordt gepland met CCN Vogelenzang CBN, Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei en Coördinatie Zenne – Coordination Senne, samen met al de betrokken actoren. Het voorstel is het opzetten van een bij voorkeur erkende structuur (een Beekcontract naar analogie met de Waalse riviercontracten) waarin alle betrokkenen officieel kunnen samenwerken rond de Vleze/Vogelzangbeek, met als doel haar natuurwaarde terug te geven.

- *Des 'contrats de ruisseau' au service des vallées interrégionales qui relient Bruxelles et la Flandre?* http://www.gs-esf.be/mailler/mailler-ESF-INFO-68/FR/ESFinfo68_T4.htm
- *'Beekcontracten' voor de interregionale valleien die Brussel en Vlaanderen verbinden?* http://www.gs-esf.be/mailler/mailler-GSNB-68/NL/GSNB68_T4.htm

Het idee is om dit onderwerp specifiek aan te pakken in de interregionale vallei van de Vleze/Vogelzangbeek waar de concrete problemen zichtbaar zijn. Hier wordt rekening gehouden met het feit dat deze structuur ook toegepast worden op andere interregionale valleien, waar dat nodig blijkt.

Une collaboration structurelle dans la vallée du Vogelzangbeek (10/06/2014)

Een structurele samenwerking in de Vogelzangbeekvallei (10/06/2014)

- [invitation et programme/ uitnodiging en programma >>](#)
- [compte-rendu/verslag >>](#)
- [photos/foto's >>](#)

2015: er worden op het terrein, samen met de betrokken actoren, tijdens een wandeling, 10 zwarte punten geïdentificeerd die de waterkwaliteit van de Vogelzang negatief beïnvloeden. Deze zwarte punten werden na de vergadering gebundeld in een rapport gecoördineerd door Pierre Anrys.

Visite interrégionale le long du Vogelzangbeek autour de 10 points noirs (1/10/2015)

Intergewestelijk bezoek langs de Vogelzangbeek rond 10 zwarte punten (1/10/2015)

- [Localisation des 10 points noirs/lokalisieren van 10 zwarte punten >>](#)
- [Rapport \(P.Anrys\) visant à identifier et caractériser les différents points noirs et leur impact/ Rapport met de identificatie en karakterisering van de knelpunten en hun impact >>](#)

Vandaag 5 december 2016: het doel van deze vergadering is die eerste 10 knelpunten punt per punt te bespreken om die op te lossen en een goede toestand van de waterloop te bereiken. Die knelpunten, gebundeld in het rapport zijn een begin, een start van een kwaliteitsverbetering. Maar hierna zijn er andere thema's die ook integraal en intergewestelijk behandeld moeten worden: samenwerking rond oevers, bebouwing, landbouw, recreatie, etc. Daarom is Michaël Antoine (Leefmilieu Brussel - departement Water) uitgenodigd om een presentatie te geven over de hevige overstromingen die plaatsvonden in juni 2016. De presentatie over overstromingen is een gelegenheid om verder uit te wisselen over dit onderwerp.

Overstroming van de Vleze-Vogelzangbeek op 7 juni 2016 door Michaël Antoine

- [Presentatie overstromingen van juni 2016/Présentation Inondations de juin 2016 \(presentatie is op vraag bij Michaël Antoine te verkrijgen\)](#)
- Uitzonderlijk veel regen (diapositive 1) door storm die bleef hangen op zelfde plaats door gebrek aan wind. Dit gebeurde ook in andere valleien in juni.
- Velden waren juist geploegd en ingezaaid waardoor directe afvloeiing van het regenwater.
- Er kwam een tijdelijke natuurlijke 'dam' door een omgevallen boom. Al het materiaal in de beek en langs de oevers werd meegenomen door de stroom en bleef steken aan de omgevallen boom, waardoor een opstopping ontstond. Deze opstopping zou de voornaamste verklaring zijn voor de omvang van zo'n hoge overstroming (diapositive 9).

Reacties:

- Jos Dammans: meer stroomopwaarts en stroomafwaarts was er ook wateroverlast. De vijver van Erasmus was ook vol. Waarschijnlijk samenvallende factoren
- Schepen Sint-Pieters-Leeuw: de LO (op de kant van het Brussels Gewest) is zo goed als vol gebouwd, waardoor geen doorlatend oppervlak en veel waterafvloeiing van die kant. Het nieuwe

bouwproject Erasmus Garden zou dit nog erger maken. Die zou zijn oppervlaktewater kunstmatig laten afvloeien naar de Vogelzangbeek, terwijl dit water natuurlijk zou afvloeien naar de Neerpedebeek. Welk gevolg heeft dat op de beek? Waarschijnlijk een snellere terugkeer van overstromingen. De gemeente heeft hierover een brief gestuurd.

- Waarom worden de andere gewesten niet gecontacteerd bij zo een bouwprojecten? Er is een missing link tussen stedenbouw Brussel en stedenbouw VL om een echte coherentie te hebben. De wateractoren hebben wel goede verstandhoudingen, maar tussen de stedenbouwkundigen in Brussel en die in Vlaanderen is er geen plicht van contact ondanks het logisch zou zijn.
- Renaud Bocquet meldt dat normen van afvoer moeten toegepast worden en dat Brussel streeft naar een berging op het perceel.
- Renaud Bocquet: 3 plaatsen zullen aangepast worden in 2017 (samen met de heraanleg van de groene wandeling) om het debiet te vergroten en ook meer water te kunnen bergen (8500 m³ in plaats van 6600 m³). Dit is een hulp in de vermindering van de terugkeer van overstromingen.
- Er is blijkbaar een bufferbekken voorzien onder het New Bordet-gebouw. CCN Vogelzang CBN vraagt zich af of er een derde wachtbekken zou kunnen aangelegd worden?
- Aandachtspunt naar de toekomst toe: er op letten dat er geen losliggend materiaal ligt langs de oevers van de beek bij wateroverlast (zie wilgentakken van achter het Erasmusziekenhuis die werden meegesleurd)

Dossier Zwarte punten in de Vogelzangbeek

- *Discussie gebeurd op basis van een presentatie gebaseerd op het rapport http://www.coördinatiezenne.be/downloads/2016-12-05/Vleze-Vogelzangbeek_P-ANRYS_FR-NL-final.pdf*

Punt 0. Referentiepunt Domstraat. Vleze vertoont kenmerken van een goede ecologische staat: helder water, rijk aan watervegetatie.

Punt 1. Domstraat. Rioleringsbuis (ongezuiverd huishoudelijk afvalwater) komt rechtstreeks uit in de beek.

Er wordt gewacht op aanleg gescheiden rioolstelsel, maar oplossing zou sneller moeten komen.

- Opvolging: Vivaqua heeft overleg met Aquafin en Bekkensecretariaat/VMM op 16 december over lozingspunt en hoe deze buis kan aangesloten worden op het gewone rioleringsnet. Er is een onmiddellijke verplichting voor aansluiting, maar een tolerantie (6 maanden) is voorzien.

Punt 2. Overloop van wachtbekken. Zie punt 4 over het wachtbekken zelf

Punt 3. Brug Voorstraat

Buizen, maar geen lozingen te zien. Het gaat waarschijnlijk over 2 huizen.

- Opvolging: In onderzoek bij Vivaqua

Punt 4. Vervuild wachtbekken.

Is niet duidelijk van wie dit wachtbekken juist is – waarschijnlijk privé ?. Niet Neuhaus, maar waarschijnlijk Multipharma zou de vervuiler zijn. Lozing lijkt nu gestopt? , maar dan is er nog het probleem van de sanering van dit wachtbekken.

Tom De Bie had vooraf vermeld dat waterzuivering van Neuhaus recent grondig aangepast en geoptimaliseerd is. Na deze aanpassingen zijn geen incidenten meer gemeld.

- Opvolging: Leefmilieu Brussel zoekt het uit en stuurt stand van zaken door. Andere twee vijvers ter hoogte van Erasmus-site zijn nu in beheer bij Leefmilieu Brussel: slibruiming gebeurt in 2017
- Renaud Bocquet heeft na de vergadering het volgende laten weten:
 - milieu-inspectie is gecontacteerd en dossier is overgedragen naar de Brusselse Maatschappij voor Waterbeheer (BMWV) (Brusselse GT Vogelzangbeek van 30/09/2015) aangezien het niet gaat om een rechtstreekse lozing maar om een lozing via een bestaande riolering.
 - Hij werkt verder aan het definitief uitklaren van deze situatie op basis van de vermoedelijk volgende conclusies:
 - Opwaartse poel beheerd door privé (Multipharma ?)
 - RWA van BMWV of Multipharma hierop aangesloten
 - Verkeerde koppeling van DWA (Multipharma ?) op deze RWA, is de situatie nu opgelost ?

Punt 5. Riolering campus ULB – Erasmus (afvalwater studentenkoten dat rechtstreeks uitkomt in de beek).

Renaud Bocquet meldt aan dat de aansluiting op de moerriool voorzien is door BMWV en gepland staat in januari 2017. Zeer goed nieuws!

- Opvolging: in orde begin 2017. Ondertussen opgelost: goed nieuws!

Punt 6. Overstort van het bekken 2 van ULB – Erasmus.

Stroomopwaarts van dit punt (oud RWZI ULB-Erasmus), werd een verontreiniging met Tetrachloormethaan vastgesteld. Het risico bestaat om die vervuiling stroomafwaarts in de beek terug te vinden.

Een analyserapport van het oppervlaktewater in de beek is opgesteld op vraag van Brussel Leefmilieu en doorgegeven aan CCN Vogelzang CBN die de aandacht gericht had op het risico voor de beek. De resultaten tonen geen tekenen van vervuiling.

CCN Vogelzang CBN heeft steeds vragen over de plaats waar de stalen werden genomen. Vraag is: Na de sanering van het tetrachloor, bestaat er dan nog een risico op uitloging van de gevaarlijke stoffen naar het wachtbekken en de beek toe?

Na dit advies, heeft CCN Vogelzang CBN ook het advies van een externe onderzoeker (Pierre Anrys, opsteller van het 1ste Rapport) gevraagd over de resultaten van die analyses en die de volgende elementen heeft gecommuniceerd:

- Voor veel parameters is het moeilijk conclusies te trekken omdat de detectiegrenzen zeer hoog zijn.
- Bovendien, gechloreerde oplosmiddelen zoals tetrachloormethaan, zijn niet erg oplosbaar in water en zijn ook zwaarder dan water. Zij hebben daarom de neiging om zich op te stapelen op de

waterbodem, en zich vast te zetten op de sedimenten. Het is dus moeilijk te zeggen of er verontreiniging is als we geen sedimentanalyse doen. Anderzijds, zijn chloor-oplosmiddelen zo vluchtig (ze verdampen) dat we zeer weinig van ze kunnen terugvinden...

- Opvolging: in termen van risico na de sanering, zult u het rapport van de staat van de plaats van de saneringswerken moeten inkijken. Dit rapport zal het geheel van gerealiseerde analyses tijdens de werken omschrijven, zo ook de controleanalyses na de werken. In principe moet de sanering alle eventuele risico's voor verdere vervuiling uitsluiten.

Punt 7. Brug Vogelzangstraat – Kortvondelweg. Verschillende lozingspunten zichtbaar, maar geen directe lozingen te zien.

Vivaqua meldt dat ongezuiverd huishoudelijk afvalwater van enkele huizen nog steeds terecht komt in de buis die uitmondt in de beek.

Zie ook opmerking van Tom De Bie (onder punt 9-10) ¹

- Opvolging: Vivaqua doet een onderzoek en inventarisering

Punt 8. Afvalwater huizen van de Vogelzangstraat.

Er zijn grondige renovaties aan de gang bij sommige huizen. Provincie Vlaams-Brabant (beekbeheerder) is al ter plekke geweest, maar het is eerder de bevoegdheid van de gemeente om de aansluitingen ter plaatse te verifiëren.

- Opvolging: Marie-Helene Steurs controleert binnen de gemeente of alle huizen aangesloten zijn.

Punt 9 en 10. Overstort van de collector Aquafin (terugslagklep) en samenvloeiing 'Rattendaalbeek'.

Tom De Bie had laten weten dat dit een niet-bemeten overstort is, dus hier kon hij geen overstort-frequenties van meegeven.

'Rattendaalbeek' is een gedeeltelijk ingekokerde beek waar huishoudelijk afvalwater in uit komt. En die komt uiteindelijk in Vogelzangbeek terecht. Het ligt in de bevoegdheid van gemeente Sint-Pieters-Leeuw om de betrokken huizen van riolering en/of zuivering te voorzien.

¹Tom De Bie had volgende info vooraf gecommuniceerd. Ter hoogte van knelpunten 7 - 10 zijn er nog twee groene clusters (zie bijlage) van een 8-tal huizen die nog niet zijn aangesloten op een riolering. De andere huizen zouden 'in principe' aangesloten moeten zijn op de riolering, maar in de praktijk kunnen ook hier nog verschillende achterwaartse lozers aanwezig zijn. De rioolbeheerder/gemeente Sint-Pieters-Leeuw moet er normaal voor zorgen dat de huizen op een juiste manier worden aangesloten op het bestaande rioolnetwerk. Het probleem van 'achterwaartse lozers' is complex en komt algemeen voor. We proberen dit met het bekkensecretariaat op een hoger niveau aan te kaarten. Hebben jullie een zicht op het aantal achterwaartse lozers langsheen de Vogelzangbeek?

- Opvolging:
 - 'Rattendaalbeek': het is een werk van lange adem voor de gemeente Sint-Pieters-Leeuw, maar zal niet direct kunnen gebeuren wegens grote kosten.

- Overstort Aquafin-collector: Tom De Bie vraag nog na op welke overstortfrequentie deze theoretisch gedimensioneerd is en wat de prioritering is van de resterende groene clusters (niet aangesloten gebieden) in het gebied.

WASS-systeem

- *Renaud Bocquet stelt voor het WASS Systeem <http://www.coördinatiezenne.be/downloads/2016-12-05/WASS.pdf>*

Internationale Scheldecommissie heeft een waarschuwing- en alarmsysteem dat al 20 jaar bestaat: het WASS. Procedure die moet worden gevolgd bij mogelijke grensoverschrijdende vervuiling. De hoofdwaarschuwingpost (HWP) zet het alarmsysteem in gang. Per partij is er één hoofdwaarschuwingpost. Een HWP werkt 7/24. HWP's staan in goede verbinding met regionale waterbeherende netwerken. Er bevindt zich een HWP in Frankrijk, Nederland, Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Dit gaat echter om grotere incidenten op de waterloop qua vervuiling. Voor Vogelzangbeek: WASS is niet direct van toepassing. Beter is direct contact tussen de betrokkenen leggen omdat het om kleinschalige beek gaat, en is ook efficiënter.

Afsluitende tafelronde

- Leefmilieu: deze samenwerking is constructief en het moet zeker verder gezet worden. Tegenover andere Brusselse beken heeft de Vogelzang een zeer hoog potentieel zowel qua kwaliteit als morfologie.
De limiet van 7 overstorten per jaar is voor ons een droom. In Brussel gebeuren er wel meer dan 50 overstorten per jaar.
- Leeuwse Natuurvrienden: het is interessant om ook eens langs de Vleze en naar de bron van de Vleze te wandelen. Het is een klein valleitje met prachtige natuur, maar niet gekend. Ook langs de Zuunbeek in Sint-Pieters-Leeuw zijn er mooie projecten aan de gang. We kunnen eventueel een wandeling combineren met de Vogelzang. CCN en Natuurvrienden houden contact.
- Vivaqua: interessant en constructief gesprek, dit moet verdergezet worden
- Provincie Oost-Vlaanderen: interessant en constructief gesprek, dit moet verdergezet worden
- Gemeente Sint-Pieters-Leeuw: interessant en constructief gesprek, dit moet verdergezet worden
- Gemeente Anderlecht: heel goed dat iedereen rond de tafel zit, we zouden verder kunnen gaan dan de kwaliteit alleen te verbeteren. We kunnen samenwerken rond andere thema's ook zoals oevers, vergroening, ... – zie richtplan.
- Coördinatie Zenne bedankt al de partners. Het is dankzij hun hulp dat de vergadering zinvol is. Zelf, kunnen we weinig doen, behalve helpen in zo'n dialoog tussen al de betrokkenen en zorgen dat dit soort informatie ook tot bij de burgers en buurtbewoners terecht komt. Ook die mooie vallei intergewestelijk laten ontdekken en een correcte boodschap helpen te verdelen.
- CCN Vogelzang CBN bedankt voor de samenwerking en hoopt dat alle problemen een oplossing zullen vinden. Er wordt ook de nadruk gelegd op het feit dat het momenteel gaat over een 1ste Rapport en dat er nadien ook een 2de zal volgen voor de problemen

stroomafwaarts. De actie zou ook verder kunnen gaan met voorstellen voor oeverinrichting, voor het beperken van de gevolgen van intensieve landbouw, ...

Opvolging

Op basis van de discussie, zullen voorstellen van opvolging komen.

- Vogelzangbeek in een bredere context aanpakken:
 - o De Vogelzangbeek behoort tot het afstroomgebied van de Zuunbeek en deze heeft in de recente Vlaamse stroomgebiedbeheerplannen (2016-2021) een hoge prioritering gekregen voor het behalen van de goede ecologische toestand. Het systematisch wegwerken van de aanwezige knelpunten is dus cruciaal. Bij elke regenbui bestaat er een kans op een significante slibuitspoeling naar de Vogelzangbeek. Daarom zouden we deze problematiek zo snel mogelijk willen wegwerken. (Wim Gabriels, Voorzitter CIW-subwerkgroep Doelstellingen oppervlaktewater, VMM)
 - o Inter-gewestelijk richtplan voor Neerpede-Vlezenbeek- Sint Anna Pede http://document.environnement.brussels/opac_css/electfile/PLAN_Richtplan-NVAP_deel3_actieplannen.pdf
- Identificatie van de zwarte punten in het stroomafwaartse deel van de beek tot uitmonding in de Zuunbeek
- Intergewestelijk betrokkenheid versterken door het stroomopwaartse deel van de beek (Sobroekbeek en Vleze) te gaan ontdekken.
- ...